Evropski parlament
2024-2029

SPREJETA BESEDILA

P10_TA(2025)0090

Prenovljeni dolgoročni proračun za Unijo v spreminjajočem se svetu

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 7. maja 2025 o prenovljenem dolgoročnem proračunu za Unijo v spreminjajočem se svetu (2024/2051(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju členov 311, 312, 323 in 324 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU),

– ob upoštevanju Uredbe Sveta (EU, Euratom) 2020/2093 z dne 17. decembra 2020 o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027[1] ter skupnih izjav Parlamenta, Sveta in Komisije v zvezi s tem in povezanih enostranskih izjav,

– ob upoštevanju Sklepa Sveta (EU, Euratom) 2020/2053 z dne 14. decembra 2020 o sistemu virov lastnih sredstev Evropske unije in razveljavitvi Sklepa 2014/335/EU, Euratom[2],

– ob upoštevanju spremenjenega predloga Komisije z dne 23. junija 2023 za sklep Sveta o spremembi Sklepa (EU, Euratom) 2020/2053 o sistemu virov lastnih sredstev Evropske unije (COM(2023)0331),

– ob upoštevanju Medinstitucionalnega sporazuma z dne 16. decembra 2020 med Evropskim parlamentom, Svetom Evropske unije in Evropsko komisijo o proračunski disciplini, sodelovanju v proračunskih zadevah in dobrem finančnem poslovodenju ter novih virih lastnih sredstev, vključno s časovnim načrtom za uvedbo novih virov lastnih sredstev[3] (v nadaljnjem besedilu: medinstitucionalni sporazum),

---

1 UL L 433 I, 22.12.2020, str. 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj.
2 UL L 424, 15.12.2020, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/2053/oj.
3 UL L 433 I, 22.12.2020, str. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.

– ob upoštevanju Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 23. septembra 2024 o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije (prenovitev)[1] (v nadaljnjem besedilu: finančna uredba),

– ob upoštevanju Uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2020 o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije[2] (v nadaljnjem besedilu: uredba o pogojevanju s pravno državo),

– ob upoštevanju svojega stališča z dne 27. februarja 2024 o osnutku uredbe Sveta o spremembi Uredbe (EU, Euratom) 2020/2093 o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027[3],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. maja 2023 o virih lastnih sredstev: nov začetek za finance EU, nov začetek za Evropo[4];

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. decembra 2022 o nadgradnji večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027: odporen proračun EU, primeren za nove izzive[5],

– ob upoštevanju svojega stališča z dne 16. decembra 2020 o osnutku uredbe Sveta o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027[6],

– ob upoštevanju medinstitucionalne razglasitve evropskega stebra socialnih pravic z dne 13. decembra 2017[7] in akcijskega načrta Komisije z dne 4. marca 2021 o izvajanju evropskega stebra socialnih pravic (COM(2021)0102),

– ob upoštevanju sporazuma, sprejetega na 15. konferenci pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti (COP 15) 19. decembra 2022 v Montrealu (Kunminško-montrealski svetovni okvir za biotsko raznovrstnost),

– ob upoštevanju sporazuma, sprejetega na 21. konferenci pogodbenic UNFCCC (COP 21) 12. decembra 2015 v Parizu (v nadaljnjem besedilu: Pariški sporazum),

– ob upoštevanju ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov,

---

1 UL L, 2024/2509, 26.9.2024, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
2 UL L 433 I, 22.12.2020, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
3 UL C, C/2024/6751, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6751/oj.
4 UL C, C/2023/1067, 15.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1067/oj.
5 UL C 177, 17.5.2023, str. 115.
6 UL C 445, 29.10.2021, str. 240.
7 UL C 428, 13.12.2017, str. 10.

– ob upoštevanju poročila Saulija Niinistöja z dne 30. oktobra 2024 z naslovom Safer together – strengthening Europe’s civilian and military preparedness and readiness (Skupaj varnejši: krepitev evropske civilne in vojaške pripravljenosti) (v nadaljevanju: Niinistöjevo poročilo),

– ob upoštevanju poročila Maria Draghija z dne 9. septembra 2024 z naslovom The future of European competitiveness (Prihodnost evropske konkurenčnosti) (v nadaljnjem besedilu: Draghijevo poročilo),

– ob upoštevanju poročila z dne 4. septembra 2024 o strateškem dialogu o prihodnosti kmetijstva v EU z naslovom „A shared prospect for farming and food in Europe” (Skupna perspektiva za kmetijstvo in prehrano v Evropi),

– ob upoštevanju poročila Enrica Lette iz 17. aprila 2024 z naslovom Much more than a market – speed, security, solidarity: Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens (Mnogo več kot le trg – hitrost, varnost, solidarnost, krepitev enotnega trga za trajnostno prihodnost in blaginjo vseh državljanov EU) (v nadaljnjem besedilu: Lettovo poročilo),

– ob upoštevanju poročila skupine na visoki ravni za prihodnost kohezijske politike z dne 20. februarja 2024 z naslovom „Forging a sustainable future together – cohesion for a competitive and inclusive Europe” (Oblikovanje trajnostne prihodnosti skupaj – kohezija za konkurenčno in vključujočo Evropo),

– ob upoštevanju izjave iz Budimpešte o novem dogovoru o evropski konkurenčnosti,

– ob upoštevanju skupnega sporočila z dne 26. marca 2025 z naslovom Evropska strategija za unijo pripravljenosti (JOIN(2025)0130),

– ob upoštevanju bele knjige z dne 19. marca 2025 o prihodnosti evropske obrambe (JOIN(2025)0120),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 7. marca 2025 z naslovom Načrt za pravice žensk (COM(2025)0097),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 26. februarja 2025 z naslovom Dogovor o čisti industriji: skupni načrt za konkurenčnost in razogljičenje (COM(2025)0085),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 19. februarja 2025 z naslovom Vizija za kmetijstvo in prehrano (COM(2025)0075),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 11. februarja 2025 z naslovom Pot do naslednjega večletnega finančnega okvira (COM(2025)0046),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 29. januarja 2025 z naslovom Kompas za konkurenčnost za EU (COM(2025)0030),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 9. decembra 2021 o ustvarjanju gospodarstva po meri ljudi: akcijski načrt za socialno gospodarstvo (COM(2021)0778),

– ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta z dne 20. marca 2025, 6. marca 2025 in 19. decembra 2024,

– ob upoštevanju političnih smernic z dne 18. julija 2024 za naslednjo Evropsko komisijo za obdobje 2024–2029,

– ob upoštevanju mnenja Odbora regij z dne 20. novembra 2024 z naslovom Proračun EU in lokalne politike: predlogi novih oblik in mehanizmov izvajanja v večletnem finančnem okviru po letu 2027[1],

– ob upoštevanju člena 55 Poslovnika,

– ob upoštevanju mnenj Odbora za zunanje zadeve, Odbora za razvoj, Odbora za proračunski nadzor, Odbora za ekonomske in monetarne zadeve, Odbora za zaposlovanje in socialne zadeve, Odbora za okolje, podnebje in varnost hrane, Odbora za industrijo, raziskave in energetiko, Odbora za notranji trg in varstvo potrošnikov, Odbora za promet in turizem, Odbora za regionalni razvoj, Odbora za kmetijstvo in razvoj podeželja, Odbora za kulturo in izobraževanje, Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve, Odbora za ustavne zadeve in Odbora za pravice žensk in enakost spolov,

– ob upoštevanju poročila Odbora za proračun (A10-0076/2025),

A. ker si mora Unija v skladu s členom 311 PDEU zagotoviti potrebna sredstva za doseganje svojih ciljev in izvajanje svojih politik;

B. ker je proračun Unije predvsem naložbeno orodje, ki lahko doseže ekonomijo obsega, ki je na ravni držav članic ni mogoče doseči, in podpre evropske javne dobrine, zlasti čezmejne projekte; ker morajo vsa porabljena sredstva iz proračuna Unije prinašati evropsko dodano vrednost in imeti opazne neto koristi v primerjavi s porabo na nacionalni ali podnacionalni ravni ter omogočati dejanske in trajne rezultate;

C. ker poraba iz proračuna Unije, če je učinkovito usmerjena, skladna s političnimi prednostnimi nalogami Unije in bolje usklajena s porabo na nacionalni ravni, prispeva k preprečevanju razdrobljenosti enotnega trga, spodbuja navzgor usmerjeno konvergenco, zmanjšuje neenakosti ter povečuje splošni učinek javnih naložb; ker so javne

---

[1] UL C, C/2025/279, 24.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/279/oj.

naložbe bistvenega pomena kot katalizator zasebnih naložb v sektorjih, v katerih trg sam ne more spodbuditi potrebnih naložb;

D. ker je instrument za okrevanje NextGenerationEU, vzpostavljen po pandemiji COVID-19, ob proračunu Unije, ki znaša 1,1 % bruto nacionalnega dohodka (BND) EU-27, omogočil znatno dodatno naložbeno zmogljivost v višini 750 milijard EUR v cenah iz leta 2018, kar je spodbudilo hitro okrevanje in ponovno rast ter podprlo zeleni in digitalni prehod; ker instrument NextGenerationEU po letu 2027 ne bo več obstajal;

E. ker so države članice leta 2022 za državno pomoč porabile povprečno 1,4 % bruto domačega proizvoda (BDP), kar je precej več kot njihov prispevek v proračun Unije, več kot polovica državne pomoči pa ni bila povezana s krizami;

F. ker je bil proračun Unije, okrepljen z instrumentom NextGenerationEU in posojili v sklopu instrumenta SURE, ključnega pomena za ublažitev gospodarskih in socialnih posledic koronavirusne krize ter za odzivanje na posledice ruske vojaške agresije proti Ukrajini; ker velikost in struktura proračuna Unije ter pravila, ki se zanj uporabljajo, še vedno preprečujejo, da bi se lahko z njim v celoti odzvali na spreminjajoče se potrebe glede porabe, obvladovali pretrese in krize, v praksi izvajali načelo solidarnosti in Uniji omogočili, da bi dosegla cilje iz Pogodb;

G. ker ljudje od Unije in njenega proračuna upravičeno pričakujejo več, namreč da se bosta med drugim hitro in učinkovito odzvala na spreminjajoče se potrebe ter zagotovila potrebno podporo, zlasti v času krize;

H. ker so se od sprejetja sedanjega večletnega finančnega okvira politične, gospodarske in socialne razmere povsem spremenile, kar je še zaostrilo osnovne strukturne izzive za Unijo in privedlo do temeljite revizije večletnega finančnega okvira v letu 2024;

I. ker so okoliščine, v katerih bo Komisija pripravila svoje predloge za večletni finančni okvir po letu 2027, prav tako zelo velik izziv, saj se uveljavljeni svetovni in geopolitični red hitro in korenito spreminjata, v neposredno soseščino Unije se vrača obsežno vojskovanje, vladajo izjemno težavne gospodarske in socialne razmere, podnebna kriza in kriza biotske raznovrstnosti pa se zaostrujeta; ker se morajo, kot je pojasnila Komisija, zadeve nujno premakniti z mrtve točke in bo treba proračun Unije ustrezno spremeniti;

J. ker se je ameriška administracija odločila, da se bo odrekla povojni svetovni vlogi države pri zagotavljanju miru in varnosti, vodenju svetovnega upravljanja v večstranskem mednarodnem redu, ki temelji na pravilih, ter zagotavljanju bistvene razvojne in humanitarne pomoči tistim, ki jo najbolj potrebujejo po vsem svetu; ker bo zato morala Unija stopiti naprej in zapolniti del praznine, ki jo

bodo – kot kaže – pustile ZDA, kar bo povzročilo dodatne zahteve za proračun;

K. ker se je Unija zavezala, da bo sprejela vse potrebne ukrepe, da bi najpozneje do leta 2050 dosegla podnebno nevtralnost ter zaščitila naravo in obrnila trend izgube biotske raznovrstnosti; ker bodo za uresničitev političnega okvira, vzpostavljenega za dosego tega cilja, potrebne znatne naložbe; ker bo moral imeti proračun Unije ključno vlogo pri njihovem zagotavljanju in spodbujanju;

L. ker so se pomanjkljivosti proračuna reševale s številnimi začasnimi rešitvami, zaradi katerih je proračun manj pregleden, javnost pa ni imela podatkov o dejanskem obsegu porabe Unije, kar je poslabšalo dolgoročno predvidljivost naložb, ki jim je proračun namenjen, ter spodkopalo ne le načelo enotnosti proračuna, marveč tudi vlogo Parlamenta kot zakonodajalca, proračunskega organa in organa za podelitev razrešnice ter kot organa, ki od izvršilne veje oblasti zahteva odgovornost;

M. ker Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin; ker kršitve teh vrednot ogrožajo kohezijo Unije, spodkopavajo pravice državljanov Unije in slabijo vzajemno zaupanje med državami članicami;

1. vztraja, da je treba v hitro spreminjajočem se svetu, v katerem ljudje od Unije in njenega proračuna upravičeno pričakujejo več ter v katerem se Unija sooča z vse več krizami, naslednjemu večletnemu finančnemu okviru nameniti več sredstev v primerjavi z obdobjem 2021–2027, pri čemer se je treba oddaljiti od ravni 1 % BND, s katero se je Unija v preteklosti sama omejevala;

2. poudarja, da se mora naslednji večletni finančni okvir osredotočiti na financiranje evropskih javnih dobrin z vidno dodano vrednostjo v primerjavi z nacionalno porabo; poudarja, da je treba okrepiti sinergije in bolje usklajevati porabo na ravni Unije in nacionalno porabo; poudarja, da bo treba pri porabi obravnavati velike izzive, kot so povratek obsežnega vojskovanja v neposredno soseščino Unije, izjemno težavne gospodarske in socialne razmere, vrzel v konkurenčnosti ter vse hujša podnebna kriza in kriza biotske raznovrstnosti;

3. meni, da pristop enega nacionalnega načrta na državo članico, kot ga je predvidela Komisija, z modelom mehanizma za okrevanje in odpornost kot podlago, ne more biti osnova za deljeno upravljanje porabe po letu 2027; poudarja, da mora zasnova porabe z deljenim upravljanjem v okviru naslednjega večletnega finančnega okvira v celoti zaščititi vlogo Parlamenta kot zakonodajalca ter proračunskega organa in organa za podelitev razrešnice ter da mora biti oblikovana

in izvedena v tesnem sodelovanju z regionalnimi in lokalnimi organi ter vsemi ustreznimi deležniki;

4. poziva, naj naslednji večletni finančni okvir še naprej podpira ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo, da bi povezali Unijo, poglobili enotni trg, spodbujali konvergenco ter zmanjšali neenakost, revščino in socialno izključenost;

5. meni, da zamisel o krovnem skladu za konkurenčnost, ki bi združeval obstoječe programe, kot ga je predvidela Komisija, ne ustreza svojemu namenu; poudarja, da bi moral biti sklad namesto tega nov instrument, ki bi izkoriščal nabor sredstev na podlagi izkušenj, pridobljenih v okviru InvestEU in sklada za inovacije, ter dopolnjeval obstoječe zelo uspešne programe;

6. poudarja, da je zlasti glede na to, da so se ZDA odrekle svoji vlogi globalnega garanta miru in varnosti, jasno, da je treba napredovati v smeri prave obrambne unije, pri čemer bo naslednji večletni finančni okvir podpiral celovit varnostni pristop s povečanjem naložb; poudarja, da obrambni izdatki ne smejo negativno vplivati na vlaganje v gospodarsko, socialno in teritorialno kohezijo Unije ali povzročiti zmanjšanja teh naložb;

7. poziva k dejanski poenostavitvi za končne upravičence, tako da se preprečijo programi s prekrivajočimi se cilji, različnimi merili za upravičenost in različnimi pravili, ki urejajo horizontalne določbe; poudarja, da poenostavitev ne more pomeniti več manevrskega prostora za Komisijo brez potrebnega sistema zavor in ravnovesij, zato jo je treba doseči ob polnem spoštovanju institucionalnega ravnovesja, predvidenega v Pogodbah;

8. vztraja, da je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru okrepiti vgrajene zmogljivosti za odzivanje na krize in razlike do zgornje meje v vsakem razdelku; poudarja, da bi morali programi porabe poleg predvidljivosti za naložbe ohraniti znatno vgrajeno rezervo za prožnost, o dodelitvi sredstev za posebne cilje politike pa bi moral odločati proračunski organ; poudarja, da bi morali prožnost za humanitarno pomoč omejiti; meni, da bi moral večletni finančni okvir za obdobje po letu 2027 vključevati dva posebna instrumenta, in sicer enega, namenjenega zagotavljanju solidarnosti v primeru naravnih nesreč, in enega za splošno odzivanje na krize;

9. poudarja, da je spoštovanje vrednot in temeljnih pravic Unije bistven osnovni pogoj za dostop do sredstev EU; vztraja, da je treba proračun Unije zaščititi pred zlorabami, goljufijami in kršitvami načela pravne države, ter poziva k močnejši povezavi med pravno državo in proračunom Unije po letu 2027;

10. poudarja, da odplačilo zadolževanja v okviru instrumenta NextGenerationEU ne sme ogroziti financiranja politik in prednostnih nalog EU; zato poudarja, da je treba vse stroške, povezane z najemanjem posojil, ki se financirajo iz proračuna Unije

ali proračunskega „manevrskega prostora“, obravnavati ločeno od odobritev za programe EU v prihodnji strukturi večletnega finančnega okvira;

11. poziva Svet, naj ta čim prej uvede nove vire lastnih sredstev, da bi omogočil vzdržno odplačevanje dolga instrumenta NextGenerationEU; poudarja, da so novi, pristni viri lastnih sredstev, ki presegajo medinstitucionalni sporazum, bistvenega pomena za večje potrebe Unije po porabi; meni, da bi bilo treba preučiti vse instrumente in orodja, da bi Uniji zagotovili potrebna sredstva, in v zvezi s tem meni, da je skupno izposojanje izvedljiva možnost za zagotovitev, da ima Unija dovolj sredstev za odzivanje na hude krize po vsej Uniji, kot je sedanja kriza na področju varnosti in obrambe;

12. je pripravljen konstruktivno sodelovati s Svetom in Komisijo pri pripravi dolgoročnega proračuna, ki bo ustrezal potrebam Unije; poudarja, da večletni finančni okvir za obdobje po letu 2027 ni zasnovan v običajnih razmerah in resno jemlje institucionalno vlogo Parlamenta, določeno v Pogodbi; vztraja, da bo odobril le dolgoročni proračun, ki bo ustrezal namenu Unije v spreminjajočem se svetu, in poziva k hitremu sprejetju večletnega finančnega okvira, da se omogoči pravočasno izvajanje programov porabe od 1. januarja 2028;

Dolgoročen proračun z novimi usmeritvami pri porabi

13. meni, da bi bilo treba glede na strukturne izzive, s katerimi se sooča Unija, v večletnem finančnem okviru za obdobje po letu 2027 prilagoditi osredotočenost na porabo, da bi Unija lahko izpolnila svoje strateške politične cilje, opisane v nadaljevanju;

Konkurenčnost, strateška avtonomija, socialna, ekonomska in teritorialna kohezija ter odpornost

14. je prepričan, da so spodbujanje konkurenčnosti, razogljičenje gospodarstva in krepitev inovacijske zmogljivosti Unije osrednje prednostne naloge večletnega finančnega okvira po letu 2027 ter bistvene za zagotavljanje dolgoročne, trajnostne in vključujoče rasti ter uspešnega in odpornejšega gospodarstva in družbe;

15. meni, da mora Unija razviti okvir za konkurenčnost v skladu s svojimi vrednotami in političnimi cilji in da mora konkurenčnost spodbuditi gospodarsko rast, pa tudi socialno, ekonomsko in teritorialno kohezijo ter okoljsko trajnost, kot je poudarjeno v poročilih Maria Draghija in Enrica Lette;

16. poudarja, da sta Enrico Letta in Mario Draghi v svojih poročilih opozorila, da sta evropsko gospodarstvo in socialni model pod velikim pritiskom, saj ima vrzel v produktivnosti, konkurenčnosti in znanju posreden učinek na kakovost delovnih mest in življenjski standard Evropejcev, ki se že spopadajo z visokimi cenami stanovanj, energije in hrane; je zaskrbljen, ker pomanjkanje zaposlitvenih

možnosti in visoki življenjski stroški povečujejo tveganje bega možganov iz Evrope;

17. poudarja, da po mnenju Maria Draghija letna naložbena vrzel na področju inovacij in infrastrukture znaša 750–800 milijard EUR letno v obdobju od 2025 do 2030; poudarja, da mora imeti proračun Unije ključno vlogo, vendar ne more sam pokriti tega primanjkljaja in da bo moral večino prizadevanj zagotoviti zasebni sektor; poudarja, da je treba izkoristiti sinergije med javnimi in zasebnimi naložbami, zlasti s poenostavitvijo in uskladitvijo naložbene arhitekture EU;

18. poudarja, da mora biti proračun Unije skrbno usklajen z nacionalno porabo, da se zagotovi dopolnjevanje, in zasnovan tako, da bo lahko učinkovito zmanjšal tveganja ter mobiliziral in spodbudil zasebne naložbe, kar bo zagonskim podjetjem ter malim in srednjim podjetjem omogočilo lažji dostop do finančnih sredstev; zato poziva, naj se v naslednjem večletnem finančnem okviru znatno okrepijo programi, kot je InvestEU, ki zagotavljajo dodatnost ter sledijo tržnemu pristopu in pristopu, ki temelji na povpraševanju; priznava, da finančni instrumenti in proračunska jamstva zagotavljajo učinkovito rabo virov za doseganje odločilnih političnih ciljev Unije in poziva k njihovi nadaljnji poenostavitvi;

19. vztraja, da je treba storiti več, da bi čim bolj izkoristili potencial skupine Evropske investicijske banke – skupaj z drugimi mednarodnimi in nacionalnimi finančnimi institucijami – za posojila in zmanjševanje tveganj na strateških političnih področjih, kot so podnebje ter v zadnjem času varnostni in obrambni projekti; poziva k večjemu sprejemanju tveganj in večjim ambicijam skupine EIB za privabljanje naložb na podlagi močnega kapitalskega položaja ter k okrepljenemu naložbenemu partnerstvu, da se zagotovi najučinkovitejša uporaba vsakega eura, porabljenega na ravni Unije;

20. poudarja, da bi bilo treba financiranje raziskav in inovacij, vključno s podporo osnovnim raziskavam, znatno povečati in usmeriti v strateške prednostne naloge Unije, to financiranje pa bi moralo še naprej temeljiti na načelu odličnosti in na dosežkih; meni, da bi bilo treba v večletnem finančnem okviru in na nacionalni ravni zagotoviti zadostna sredstva za financiranje vseh visokokakovostnih projektov v celotnem inovacijskem ciklu in za dosego cilja 3-odstotne porabe BDP za raziskave in razvoj do leta 2030;

21. poudarja, da bi moral naslednji večletni finančni okvir na podlagi Instrumenta za povezovanje Evrope vključevati veliko več neposredno upravljanih finančnih sredstev za energetsko, prometno in digitalno infrastrukturo, pri čemer bi bilo treba prednost nameniti čezmejnim povezavam in nacionalnim povezavam z evropsko dodano vrednostjo; meni, da je takšna infrastruktura nujen pogoj za uspešno poglobitev enotnega trga ter za povečanje odpornosti Unije v spreminjajoči se geopolitični ureditvi;

22. poudarja, da je varen in robusten vesoljski sektor ključnega pomena za avtonomijo in suverenost Unije, zato so potrebne trajne naložbe;

23. poudarja, da bolj konkurenčno, produktivno in socialno vključujoče gospodarstvo prispeva k ustvarjanju visokokakovostnih in dobro plačanih delovnih mest, s čimer izboljšuje življenjski standard ljudi; poudarja, da ima lahko proračun Unije prek programov, kot sta Evropski socialni sklad+ in Erasmus+, pomembno vlogo pri podpiranju sistemov izobraževanja in usposabljanja, krepitvi socialne vključenosti ter povečanju prilagodljivosti delovne sile s preusposabljanjem in izpopolnjevanjem, s čimer se lahko ljudi pripravi na zaposlitev v sodobnem gospodarstvu;

24. vztraja, da bi moral proračun Unije še naprej podpirati pomembne gospodarske sektorje in sektorje, ki ustvarjajo delovna mesta, v katerih je Unija že vodilna v svetu, kot so turizem ter kulturni in ustvarjalni sektor; poudarja, da je treba v proračunu Unije za obdobje po letu 2027 nameniti posebna sredstva za turizem, tudi za izvajanje strategije EU za trajnostni turizem; poudarja pomen programa Ustvarjalna Evropa pri prispevanju k raznolikosti in konkurenčnosti Evrope ter podpiranju dinamičnih družb;

25. poudarja, da mora evropsko gospodarstvo, če želi konkurirati drugim velikim svetovnim akterjem, postati konkurenčnejše in odpornejše tudi na strani ponudbe, tako da se povečajo vlaganja v odprto strateško avtonomijo Unije, okrepi industrijska politika in poveča osredotočenost na strateške sektorje, učinkovitost rabe virov in kritične tehnologije, da bi zmanjšali odvisnost od tretjih držav;

26. meni, da glede na to zamisel o krovnem skladu za konkurenčnost, ki bi združeval obstoječe programe, kot ga je predvidela Komisija, ne ustreza svojemu namenu; poudarja, da bi moral biti sklad namesto tega nov instrument, ki bi izkoriščal nabor sredstev na podlagi izkušenj, pridobljenih v okviru InvestEU in sklada za inovacije; opozarja, da mora Unija v skladu s členom 182 PDEU sprejeti okvirni program za raziskave;

27. ugotavlja, da je Komisija v sporočilu o kompasu za konkurenčnost zapisala, da bi bilo treba vzpostaviti novo orodje za usklajevanje konkurenčnost, da bi bolje uskladili industrijske in raziskovalne politike ter naložbe na ravni EU in nacionalni ravni; ugotavlja, da je novo orodje predvideno kot del „novega, varčnega usmerjevalnega mehanizma“, namenjenega krepitvi povezave med splošnim usklajevanjem politik in proračunom EU; vztraja, da mora Parlament polnopravno sodelovati pri odločanju v okviru obeh mehanizmov;

28. poudarja, da je prehranska varnost bistveni element strateške avtonomije in da mora naslednji večletni finančni okvir še naprej podpirati konkurenčnost in odpornost kmetijskega in ribiškega sektorja Unije, vključno z malimi in mladimi kmeti in ribiči, ter pomagati sektorjema, da bosta bolje varovala podnebje in biotsko

raznovrstnost ter morja in oceane; poudarja, da je sodobna in poenostavljena skupna kmetijska politika ključna za povečanje produktivnosti s tehničnim napredkom, zagotavljanje primernega življenjskega standarda kmetov, prehranske varnosti, proizvodnje varne, visokokakovostne in cenovno dostopne hrane za Evropejce ter spodbujanje generacijske pomladitve in zagotavljanje sposobnosti preživetja podeželskih območij;

29. poudarja, da je kmetijski sektor še posebej izpostavljen inflacijskim pretresom, ki vplivajo na kupno moč kmetov; poziva k večjemu in namenskemu proračunu za skupno kmetijsko politiko v naslednjem večletnem finančnem okviru, da bi jo zaščitili pred morebitnimi zmanjšanji, hkrati pa ohranili njeno celovitost in enotnost ter skladnost in medsebojno povezanost med njenim prvim in drugim stebrom, ter zato nasprotuje zamisli o vključitvi skupne kmetijske politike v en sklad za vsako državo članico; poziva, naj se po potrebi poiščejo dodatni namenski viri financiranja, tudi zunaj skupne kmetijske politike, da bi se lahko odzivali na naravne nesreče ter kmete in gozdarje spodbudili, da bi prispevali k blažitvi podnebnih sprememb, obnovi biotske raznovrstnosti in varstvu narave, ne da bi ukrepi povzročili nazadovanje kmetijske proizvodnje v EU;

30. poudarja, da je treba zaradi novih svetovnih izzivov, s katerimi se soočajo kmetje v EU, vključno s sedanjimi geopolitičnimi razmerami, podnebnimi spremembami in naraščajočimi vhodnimi cenami, naslednji skupni kmetijski politiki dodeliti zanesljiva finančna sredstva; poudarja, da je za reševanje teh izzivov, ob upoštevanju izkušenj, pridobljenih med krizo zaradi COVID-19, in za preprečevanje zmanjšanja podpore kmetom nujno potreben večji proračun za skupno kmetijsko politiko v naslednjem večletnem finančnem okviru, ki bo z vsakoletnim ponovnim ocenjevanjem indeksiran glede na inflacijo; v zvezi s tem poudarja, da neposredna plačila v sedanji obliki ustvarjajo jasno dodano vrednost EU in da bi morala še naprej krepiti dohodkovno varnost, proizvodnjo in zaščito pred nestanovitnostjo cen, pri čemer bi morala biti bolje usmerjena na osebe, ki se dejavno ukvarjajo s kmetijsko proizvodnjo in zagotavljanjem javnih dobrin, pri tem pa spoštovati realistične in uravnotežene okoljske in socialne standarde EU; poziva k pravični in učinkoviti porazdelitvi podpore skupni kmetijski politiki v državah članicah in med njimi; poziva, naj se nadaljujejo in še okrepijo ukrepi, ki ohranjajo proizvodnjo na ranljivih območjih ter zagotavljajo sposobnost preživetja podeželskih skupnosti in ustreznost javne infrastrukture, zlasti v zvezi z digitalizacijo in predvsem prek Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, ter naj se lokalne in regionalne oblasti ponovno vključijo v upravljanje teh ukrepov; poudarja, da je treba povečati in reformirati kmetijsko rezervo, da bi se učinkovito in hitro odzivali na prihodnje krize, s katerimi se bo moral spopasti evropski kmetijski sektor, ter vzpostaviti nova orodja za obvladovanje naravnih, tržnih in sanitarnih tveganj, kot je sistem pozavarovanja EU, da bi bolje ublažili učinke prihodnjih kriz in kmetom omogočili večjo stabilnost; poudarja, da je treba poiskati

posebne rešitve za kmete v vzhodni Evropi, ki so jih kaskadni učinki ruske vojne proti Ukrajini, kot so visoke vhodne cene, inflacija in motnje na trgu, najbolj prizadeli; poziva Komisijo, naj še naprej vzpostavlja potreben finančni in pravni okvir za verigo preskrbe s hrano, da bi izboljšali položaj kmetov in se odločneje borili proti nepoštenim trgovinskim praksam; poziva Komisijo, naj na podlagi dinamične in okrepljene promocijske politike EU podpira kmete v EU s promocijo agroživilskih proizvodov v Uniji in zunaj nje; obžaluje, da je bilo med pregledom sedanjega večletnega finančnega okvira zmanjšano financiranje programa za promocijo kmetijskih proizvodov; poudarja, da mora naslednji večletni finančni okvir vključevati namenska sredstva za kmečki turizem, žensko podjetništvo, poklicno usposabljanje in tehnološke inovacije v kmetijstvu;

31. opozarja, da je socialna, ekonomska in teritorialna kohezija temelj evropskega povezovanja ter bistvena za združevanje Unije in poglobitev enotnega trga; v zvezi s tem ponovno poudarja pomen procesa konvergence; poudarja, da mora posodobljena kohezijska politika slediti decentraliziranemu in lokalnemu pristopu ter pristopu upravljanja na več ravneh, pa tudi temeljiti na načelu deljenega upravljanja in partnerstva, ki v celoti vključuje lokalne in regionalne oblasti ter ustrezne deležnike, ter zagotavljati, da so sredstva usmerjena tja, kjer so najbolj potrebna za zmanjšanje regionalnih razlik;

32. poudarja, da je treba s financiranjem kohezijske politike reševati poglavitne izzive, s katerimi se srečuje Unija, kot so demografske spremembe in depopulacija, financiranje pa je treba usmeriti k regijam in ljudem, ki pomoč najbolj potrebujejo; poleg tega poziva k boljšemu dostopu do sredstev EU za mesta, regije in mestne organe; opozarja, da mora Unija v skladu s členom 349 PDEU uvesti posebne ukrepe za najbolj oddaljene regije, zato poudarja, da je treba te regije v naslednjem večletnem finančnem okviru še naprej ciljno podpirati, tudi z okrepljenim programom možnosti za oddaljene in otoške regije (POSEI);;

33. želi spomniti, kako pomembna je socialna razsežnost Evropske unije in da je pomembno podpirati izvajanje evropskega stebra socialnih pravic, njegovega akcijskega načrta in krovnih ciljev; poudarja, da bi moral imeti proračun Unije zato osrednjo vlogo pri zmanjševanju neenakosti, revščine in socialne izključenosti, na primer s podpiranjem otrok, družin in ranljivih skupin; želi spomniti, da je v Uniji 20 milijonov otrok izpostavljenih tveganju revščine in socialne izključenosti; poudarja, da so za odpravo revščine otrok potrebni ustrezno financirani, obsežni in celoviti ukrepi, ob katerih se mora na nacionalni ravni učinkovito izvajati tudi evropsko jamstvo za otroke; poudarja, da Parlament znotraj Evropskega socialnega sklada plus dosledno zahteva namenski proračun za podporo jamstvu za otroke, ki je osrednji steber strategije EU za boj proti revščini;

34. glede tega poudarja, da stanovanjska kriza v EU negativno vpliva na milijone družin in mladih; poudarja, da je treba okrepiti podporo za stanovanja prek proračuna Unije, zlasti prek kohezijske politike, in prek drugih virov financiranja, kot so skupina EIB in nacionalne spodbujevalne banke; priznava, da financiranje Unije sicer samo na sebi ne more rešiti stanovanjske krize, ima pa lahko središčno vlogo pri financiranju nujnih ukrepov in dopolnjevanju širših prizadevanj Unije in držav članic za boljšo cenovno dostopnost stanovanj in večjo energijsko učinkovitosti+ stanovanjskega fonda;

35. poudarja, da ima ruska vojaška agresija proti Ukrajini znatne gospodarske in socialne posledice, zlasti v državah članicah, ki mejijo na Rusijo in Belorusijo; vztraja, da je treba tem regijam zagotoviti podporo v naslednjem večletnem finančnem okviru;

Zeleni in digitalni prehod

36. poudarja, da sta zeleni in digitalni prehod neločljivo povezana s konkurenčnostjo, modernizacijo gospodarstva in odpornostjo družbe ter sta gonilo gospodarstva, usmerjenega v prihodnost in gospodarnega z viri; zato vztraja, da mora večletni finančni okvir za obdobje po letu 2027 dalje podpirati in še pospešiti oba prehoda;

37. želi opomniti, da proračun Unije bistveno prispeva k doseganju podnebne nevtralnosti do leta 2050, tudi s podporo ciljem za leti 2030 in 2040; poudarja, da bo za prehod potrebno razogljičenje gospodarstva, zlasti z uporabo čistih tehnologij, izboljšano energetsko in prometno infrastrukturo ter energijsko učinkovitejšimi stanovanji; ugotavlja, da so po ocenah Komisije za doseganje podnebne nevtralnosti do leta 2050 potrebne dodatne naložbe v višini 1,5 % BDP na leto v primerjavi z desetletjem 2011–2020 in da je treba iz proračuna Unije še naprej zagotavljati znaten prispevek, čeprav vrzeli ni mogoče zapolniti samo s tem; zato poziva k večji neposredno upravljani podpori za varstvo okolja in biotske raznovrstnosti ter za podnebne ukrepe na podlagi sedanjega programa LIFE;

38. poudarja, da bo imela industrija osrednjo vlogo pri prehodu na neto ničelno stopnjo emisij in na vzpostavitev energetske unije ter da bo treba nekaterim industrijskim sektorjem in delavcem pomagati pri prilagajanju; poudarja, da mora biti prehod pravičen in da pri tem nihče ne sme biti zapostavljen, za kar so med drugim potrebne naložbe v regijah, ki so močno odvisne od fosilnih goriv, in večjo podporo za ranljiva gospodinjstva, zlasti prek Sklada za pravični prehod in Socialnega sklada za podnebje;

39. poudarja, da poteka korenit tehnološki premik, saj nove tehnologije, kot sta umetna inteligenca in kvantno računalništvo, ustvarjajo priložnosti z vidika gospodarskega potenciala in v smislu svetovnega vodilnega položaja Unije ter izboljšanja življenja državljanov, obenem pa prinašajo izzive glede zanesljivosti in etike ter izzive za

suverenost; poudarja, da mora naslednji večletni finančni okvir podpreti razvoj in varno uporabo digitalnih tehnologij ter pomagati ljudem, da izpopolnijo znanja in spretnosti, ki jih bodo potrebovali za delo s temi tehnologijami in za njihovo uporabo;

Varnost, obramba in pripravljenost

40. želi opomniti, da sta mir in varnost temelj blaginje, socialnega modela in konkurenčnosti Unije ter eden od bistvenih stebrov njenega geopolitičnega položaja; poudarja, da je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru podpreti celovit varnostni pristop in več vlagati v zaščito Unije pred neštevilnimi grožnjami, s katerimi se spoprijema;

41. poudarja, da se, kot je razvidno iz Niinistöjevega poročila, več groženj združuje in povečuje nestabilnost in ranljivost Unije, med njimi so zlasti krhanje svetovnega reda, varnostna grožnja Rusije in Belorusije, poglabljanje napetosti po svetu, sovražni mednarodni akterji, globalizacija kriminalnih mrež, hibridne kampanje, ki zajemajo tudi kibernetske napade, tuje manipuliranje z informacijami, dezinformacije in vmešavanje ter instrumentalizacijo migracij, ter vse pogostejši in vse intenzivnejši ekstremni vremenski pojavi, ki so posledica podnebnih sprememb, ter zdravstvene grožnje;

42. poudarja, da je imela Unija ključno vlogo pri doseganju trajnega miru na svojem ozemlju in da mora to nadaljevati, in sicer tako, da se prilagodi stvarnosti vojne v svoji neposredni bližini in temu, da je treba močno povečati obrambne zmogljivosti in pripravljenost, tudi s proračunskimi sredstvi EU, ki bodo močno presegala dosedanjo dvoodstotno dodelitev v večletnem finančnem okviru;

43. ugotavlja, da se v evropskih obrambnih zmogljivostih kažejo posledice večdesetletne finančne podhranjenosti in da vrzel v obrambnih izdatkih za naslednje desetletje po navedbah Komisije znaša že 500 milijard EUR; poudarja, da te vrzeli ne moremo zapolniti zgolj s proračunom Unije, ima pa pri tem pomembno vlogo v povezavi z nacionalnimi proračuni in z usmerjenostjo k jasni dodani vrednosti EU; meni, da lahko proračun Unije in posojila prek skupine EIB pomagajo spodbuditi naložbe v obrambo; poudarja, da obrambni izdatki ne smejo negativno vplivati na socialne in okoljske izdatke, prav tako se zaradi njih ne smejo zmanjšati sredstva za dolgoletne politike Unije, ki so se doslej že izkazale za koristne;

44. poudarja prednosti obrambnih programov in instrumentov, vzpostavljenih v sedanjem večletnem finančnem okviru, ki so pomagali okrepiti skupne raziskave, proizvodnjo in javna naročila na področju obrambe, kar je dragocena podlaga za nadgrajevanje politike in naložb Unije;

45. poudarja, da je glede na geopolitične razmere jasno, da je treba ukrepati in napredovati v smeri prave obrambne unije v sodelovanju z Natom in popolnoma v skladu z zavezami posameznih držav članic glede nevtralnosti; glede tega soglaša z analizo Komisije, da mora naslednji večletni finančni okvir postaviti celovit in trden okvir v podporo obrambi EU;

46. poudarja, kako pomembna je konkurenčna in odporna tehnološka in industrijska baza evropske obrambe; meni, da lahko okrepljene skupne naložbe v obrambo na ravni EU v naslednjem večletnem finančnem okviru, ki bodo podprte z jasno in pregledno strukturo upravljanja, pomagajo preprečiti podvajanje, ustvariti ekonomijo obsega in s tem znatne prihranke za države članice, zmanjšati razdrobljenost ter zagotoviti interoperabilnost opreme in sistemov; poudarja, da je v sodobnih obrambnih sistemih zelo pomembna tehnologija in zaradi tega tudi naložbe v raziskave, kibernetsko obrambo in kibernetsko varnost ter v proizvode z dvojno rabo; poudarja, da je treba neposredno podpreti obrambno industrijo v Uniji in tako okrepiti strateško avtonomijo, obenem pa ustvariti kakovostna visokokvalificirana delovna mesta, podpreti inovacije in odpirati čezmejne priložnosti za podjetja EU, zlasti mala in srednja;

47. poudarja, da je treba v proračunu povečati podporo za vojaško mobilnost, s katero bi nadgradili infrastrukturo za dvojno, vojaško in civilno rabo ter tako omogočili hitre obsežne premike vojaške opreme in osebja, kar bo povečalo obrambne zmogljivosti Unije in kolektivno varnost; glede tega poudarja, kako pomembno je financirati vseevropska prometna omrežja, da jih bo mogoče prilagoditi za namene dvojne rabe;

48. poudarja, da mora Unija povečati sredstva za splošno pripravljenost; je pretresen zaradi vse hujših posledic naravnih nesreč, ki so često povezane s podnebnimi spremembami in bodo zato v prihodnosti verjetno pogostejše in intenzivnejše; poudarja, da bi lahko po navedbah evropske ocene podnebnih tveganj za leto 2024 skupne gospodarske izgube zaradi nesreč dosegle približno 1,4 % BDP Unije;

49. zato poudarja, da so poleg prizadevanj za blažitev podnebnih sprememb z zelenim prehodom potrebne tudi znatne naložbe za prilagajanje nanje, zlasti za preprečevanje in zmanjševanje posledic naravnih nesreč in hudih vremenskih dogodkov; meni, da je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru znatno povečati podporo v te namene, na primer prek sedanjega mehanizma Unije na področju civilne zaščite, in jo hitro dati na voljo lokalnim in regionalnim oblastem, ki so pogosto najbolj obremenjene;

50. poudarja, da je treba ukrepe za obnovo in obnovo po naravnih nesrečah opreti na pristop „boljše obnove“ in pri tem dati prednost sonaravnim rešitvam; poudarja pomen trajnostnega gospodarjenja z vodo in varnosti voda ter odpornosti v zvezi z vodo v splošni strategiji Unije za pripravljenost;

51. želi spomniti, da je pandemija COVID-19 po vsem svetu povzročila znatno gospodarsko in socialno škodo in da je ključno spoznanje na podlagi te izkušnje, da je treba vlagati predvsem v pripravljenost in odzivanje na zdravstvene grožnje, v medicinske raziskave in preprečevanje bolezni, v dostop do kritičnih zdravil, v zdravstveno infrastrukturo, v telesno in duševno zdravje in v odpornost javnozdravstvenih sistemov v Uniji; želi opozoriti, da je strateška avtonomija na področju zdravja bistvenega pomena za evropsko pripravljenost na tem področju;

52. meni, da mora naslednji večletni finančni okvir temeljiti na delu, opravljenem v sedanjem programskem obdobju, in sicer je treba poskrbeti za potrebne naložbe v oblikovanje prave evropske zdravstvene unije, ki bo dobro služila vsem državljanom EU;

53. poudarja, da zlonamerni in oportunistični tuji akterji zaradi tehnološkega razvoja čedalje lažje širijo dezinformacije, spodbujajo sovražni diskurz na spletu, se vmešavajo v volitve in izvajajo kibernetske napade, usmerjene zoper interese Unije; vztraja, da je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru vlagati v okrepljene zmogljivosti kibernetske varnosti in Unijo opremiti za raznorodne oblike boja proti hibridnemu vojskovanju;

54. poudarja, da so svobodni in neodvisni mediji temeljni gradnik odpornosti Evrope, saj ne varujejo le prostega pretoka informacij, temveč tudi demokratično miselnost, kritično mišljenje in informirano odločanje; poudarja pomen naložb v okviru pobude o evropskem ščitu za demokracijo v neodvisno in preiskovalno novinarstvo, pobude za preverjanje dejstev, digitalno in medijsko pismenost ter kritično mišljenje, kar vse pomaga varovati pred dezinformacijami, tujim manipuliranjem z informacijami in vmešavanjem v volitve, saj bi na ta način zagotovili demokratično odpornost; zato vztraja, da je treba za pobude na teh področjih še naprej zagotavljati proračunsko podporo Unije;

55. poudarja, da je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru še naprej financirati učinkovito zaščito zunanjih meja EU; poudarja, da se je treba boriti proti čezmejnim kriminalnim mrežam in bolje zaščititi žrtve mrež trgovine z ljudmi ter okrepiti zmogljivosti za odpornost in odzivanje na hibridne napade in instrumentalizacijo migracij s strani tretjih držav ali sovražnih nedržavnih akterjev; poudarja, da je treba podpreti zlasti države članice, ki so najbolj obremenjene pri varovanju zunanjih meja EU;

56. poudarja, da sta odpornost in pripravljenost EU tesno povezani z odpornostjo in pripravljenostjo njenih regionalnih in globalnih partnerjev; poudarja, da se s krepitvijo zmogljivosti partnerskih držav za preprečevanje ekstremnih vremenskih pojavov, zdravstvenih kriz, hibridnih kampanj, kibernetskih napadov ali širjenja oboroženih spopadov, ter odpornosti ali učinkovitega

odzivanja nanje zmanjšuje tudi tveganje stopnjevanj ali učinkov prelivanja za Evropo;

Zunanje delovanje in širitev

57. vztraja, da mora Unija v ozračju povečane svetovne nestabilnosti še naprej konstruktivno sodelovati s tretjimi državami ter v skladu s svojimi vrednotami svetovne odgovornosti in mednarodnimi zavezami podpirati mir, preprečevanje konfliktov, stabilnost, blaginjo, varnost, človekove pravice, demokracijo in trajnostni razvoj po vsem svetu;

58. obžaluje, da je bilo zunanje delovanje v sedanjem večletnem finančnem okviru premalo financirano, kar je privedlo do znatne uporabe posebnih instrumentov in znatnih povečanj pri vmesni reviziji; zlasti ugotavlja, da je bilo financiranje humanitarne pomoči povsem neustrezno, kar je spodbudilo rutinsko uporabo rezerve za nujno pomoč;

59. poudarja, da bo odstop ZDA od njihove povojne vloge svetovnega poroka za mir, varnost in demokracijo, vodilne vloge pri svetovnem upravljanju v mednarodnem redu, ki temelji na pravilih, ter pri zagotavljanju bistvene razvojne in humanitarne pomoči tistim, ki jo na svetu najbolj potrebujejo, pustil ogromno vrzel ter da ima Unija odgovornost in velik strateški interes, da pomaga to vrzel zapolniti; poziva Komisijo, naj se na posledice tega umika ZDA ustrezno odzove najpozneje v svojem predlogu za večletni finančni okvir za obdobje po letu 2027;

60. poudarja, da se je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru še naprej spopadati z najbolj perečimi svetovnimi izzivi, od boja proti podnebnim spremembam do pomoči v primeru naravnih nesreč, preprečevanja nasilnih spopadov in odzivanja nanje, skrbi za svetovno varnost, svetovne prehranske varnosti, izboljšanja zdravstvenih in izobraževalnih sistemov, zmanjšanja revščine in neenakosti, spodbujanja demokracije, človekovih pravic, pravne države in socialne pravičnosti ter krepitve konkurenčnosti in varnosti svetovnih dobavnih verig ob polnem upoštevanju načela skladnosti politik za razvoj; zlasti poudarja, da je treba podpreti južno in vzhodno sosedstvo Unije;

61. poudarja, da je treba s proračunom predvsem zaradi drastičnega zmanjšanja sredstev USAID ohraniti vlogo Unije kot vodilne svetovne donatorice razvojne pomoči in podnebno financiranje v skladu s svetovnimi obveznostmi in zavezami Unije; v zvezi s tem opozarja, da so se Unija in njene države članice skupaj zavezale, da bodo 0,7 % svojega BND namenile uradni razvojni pomoči in da mora zmanjševanje revščine ostati glavni cilj; vztraja, da mora proračun še naprej podpirati Unijo pri njenih prizadevanjih za zaščito na pravilih temelječega mednarodnega reda, demokracije, multilateralizma, človekovih pravic in temeljnih vrednot;

62. vztraja, da je treba glede na humanitarne krize brez primere, vse večje svetovne izzive in negotovost glede pomoči ZDA pod sedanjo administracijo znatno povečati humanitarno pomoč in da jo je treba uporabljati izključno glede na potrebe ter spoštovati načela nevtralnosti, neodvisnosti in nepristranskosti; poudarja, da narava humanitarne pomoči, ki temelji na potrebah, zahteva namensko financiranje prek samostojnega programa, ki bo ločen od preostalega financiranja zunanjega delovanja; poleg tega poudarja, da je učinkovita humanitarna pomoč pogojena s predvidljivostjo, tj. zadostnimi letnimi osnovnimi sredstvi;

63. poudarja, da humanitarna pomoč že po svoji naravi zahteva precejšnjo prožnost in sposobnost odzivanja; zato meni, da bodo poleg ustreznih osnovnih sredstev potrebna znatna namenska sredstva, ki bodo fleksibilna, da bo mogoč učinkovit odziv na vse hujše krize;

64. poudarja, da mora Unija glede na to, da svetovni akterji trgovinsko soodvisnost vse pogosteje uporabljajo kot sredstvo gospodarske prisile, okrepiti svojo zmogljivost za zaščito in uveljavljanje lastnih strateških interesov, razviti trdnejša orodja za boj proti prisili in zagotoviti resnično vzajemnost v svojih partnerstvih; poudarja, da tak pristop zahteva strateško dodeljevanje finančnih sredstev za zunanje delovanje, da bi na primer podprli gospodarska, varnostna in energetska partnerstva, usklajena z vrednotami in strateškimi interesi Unije;

65. meni, da je širitev priložnost za povečanje geopolitičnega vpliva Unije in da je naslednji večletni finančni okvir ključen za pripravo Unije na širitev, držav kandidatk pa na pristop; opozarja, da so stabilnost, varnost in demokratična odpornost držav kandidatk neločljivo povezane s stabilnostjo, varnostjo in demokratično odpornostjo EU in da so potrebne trajne strateške naložbe, ki morajo biti povezane z reformami, da bi podprli njihovo približevanje standardom Unije; opozarja na pomembno vlogo državljanov in civilnodružbenih organizacij v procesu širitve;

66. poudarja, da je potrebna strateško usmerjena podpora za predpristopno pomoč ter za rast in naložbe; meni, da bi bilo treba predpristopno pomoč po letu 2027 izplačevati v obliki nepovratnih sredstev in posojil; v zvezi s tem meni, da bi moral prihodnji okvir omogočati inovativne mehanizme financiranja, vključno s posojili državam kandidatkam, ki se financirajo na podlagi proračunskega manevrskega prostora (razlika med lastnimi sredstvi in zgornjimi mejami večletnega finančnega okvira);

67. poudarja, da mora biti finančna podpora pogojena z izvajanjem reform v skladu s pravnim redom in politikami Unije ter spoštovanjem vrednot Unije; v zvezi s tem poudarja, da je potreben trden model upravljanja, ki bo zagotavljal parlamentarno

odgovornost, spremljanje in nadzor ter trdno in učinkovito strukturo proti goljufijam;

68. znova izraža polno podporo Ukrajincem v boju za svobodo in demokracijo ter obžaluje grozljivo trpljenje in posledice neizzvane in neupravičene ruske vojaške agresije; pozdravlja odločitev, da se Ukrajini in sosednji Republiki Moldaviji podeli status države kandidatke, in vztraja, da je treba dovolj sredstev nameniti podpori njunemu pristopnemu procesu;

69. poudarja, da mora biti predpristopna podpora Ukrajini ločena od finančne pomoči za makrofinančno stabilnost, obnovo in povojno okrevanje ter slednjo dopolnjevati, kjer so potrebe veliko večje in zahtevajo usklajena mednarodna prizadevanja, pri čemer bi morala biti podpora iz proračuna Unije pomemben del;

70. je prepričan, da bi bilo treba obstoječo obvezno revizijsko klavzulo v primeru širitve ohraniti v naslednjem okviru in da to ne bi smelo vplivati na nacionalne proračune; poudarja, da bo treba v naslednjem večletnem finančnem okviru uvesti tudi ustrezne prehodne in postopne ukrepe za ključna področja porabe, kot sta kohezija in kmetijstvo, na podlagi temeljite ocene učinkov na različne sektorje;

Temeljne pravice, vrednote Unije in pravna država

71. poudarja pomen proračuna Unije in programov, kot sta Erasmus+ in Državljani, enakost, pravice in vrednote, za spodbujanje in varstvo demokracije in vrednot Unije, gojenje skupne kulturne dediščine Unije in evropskega povezovanja, aktivnejšo udeležbo državljanov, državljansko vzgojo in udeležbo mladih ter varstvo in spodbujanje temeljnih pravic iz Listine o temeljnih pravicah in pravne države; glede na to poziva k povečanju sredstev za program Erasmus+ v naslednjem večletnem finančnem okviru; poudarja pomen neodvisnosti pravosodnega sistema, dobrega delovanja nacionalnih institucij, odprave oligarhičnih struktur, trdne podpore za dejaven dialog s civilno družbo v skladu s členom 11(2) PEU, saj je bistven za spodbujanje aktivnega državljanskega prostora, odgovornost in preglednost ter obveščanje oblikovalcev politik o dobri praksi na terenu;

72. v zvezi s tem poudarja, da prenovitev finančne uredbe od Komisije in držav članic zahteva, da pri izvrševanju proračuna zagotovijo skladnost z Listino o temeljnih pravicah in spoštujejo vrednote, na katerih temelji Unija in ki so zapisane v členu 2 PEU; pričakuje, da bo Komisija predloge za naslednji večletni finančni okvir, tudi za programe porabe, uskladila s prenovljeno finančno uredbo;

73. poudarja, da nestabilnost v sosednjih regijah in drugod, revščina, temeljni trendi gospodarskega razvoja ter demografske in podnebne spremembe še naprej ustvarjajo migracijske tokove proti Uniji, kar močno obremenjuje azilne in migracijske sisteme; poudarja, da mora

večletni finančni okvir za obdobje po letu 2027 podpirati celovito in hitro izvajanje pakta Unije o azilu in migracijah v skladu s temeljnimi pravicami in vrednotami EU; poleg tega poudarja, da si mora EU v skladu s paktom prizadevati za okrepljeno sodelovanje in vzajemno koristna partnerstva s tretjimi državami na področju migracij, ob ustreznem parlamentarnem nadzoru, ter da se mora pri tovrstnem sodelovanju spoštovati pravo EU in mednarodno pravo;

74. poudarja, da je spoštovanje vrednot in temeljnih pravic Unije bistven osnovni pogoj za dostop do sredstev EU; poudarja pomen tesnih povezav med spoštovanjem pravne države in dostopom do sredstev EU v sedanjem večletnem finančnem okviru; meni, da je zaščita finančnih interesov Unije odvisna od spoštovanja pravne države na nacionalni ravni; pozdravlja zlasti pozitiven učinek uredbe o pogojevanju s pravno državo na zaščito finančnih interesov Unije v primerih sistemskih in vztrajnih kršitev načela pravne države; poziva Komisijo in Svet, naj uredbo uporabljata strogo, dosledno in brez nepotrebnega odlašanja, kadar je to potrebno; poudarja, da morajo odločitve o začasni ustavitvi ali zmanjšanju financiranja Unije zaradi kršitev načela pravne države temeljiti na objektivnih merilih, in ne na drugih premislekih, prav tako pa ne smejo biti rezultat pogajanj;

75. poudarja, da je potrebna tesnejša povezava med pravno državo in proračunom Unije po letu 2027, ter pozdravlja zavezo Komisije, da okrepi povezave med priporočili iz letnega poročila o stanju pravne države in dostopom do proračunskih sredstev; poziva jo, naj v letnem poročilu o stanju pravne države od leta 2025 dalje opiše, v kolikšni meri bi lahko ugotovljene pomanjkljivosti v ureditvah pravne države pomenile tveganje za proračun Unije; poleg tega pozdravlja povezavo med spoštovanjem vrednot Unije in izvrševanjem proračuna ter poziva Komisijo, naj dejavno spremlja, ali države članice spoštujejo to načelo na enoten način, in naj v nasprotnem primeru hitro ukrepa;

76. poziva k utrditvi trdnega nabora orodij za pravno državo na podlagi sedanjih določb o pogojevanju v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, horizontalnih omogočitvenih pogojev iz uredbe o skupnih določbah in ustreznih določb finančne uredbe ter vztraja, da bi moral nabor orodij zajemati celoten proračun Unije; poudarja potrebo po veliko večji preglednosti in doslednosti pri uporabi orodij za zaščito pravne države ter po okrepitvi vloge Parlamenta pri uporabi in nadzoru teh ukrepov; poleg tega vztraja, da morajo biti instrumenti pri ocenjevanju kršitev načela pravne države v državah članicah usklajeni;

77. želi spomniti, da uredba o pogojevanju s pravno državo določa, da končni prejemniki ne bi smeli biti prikrajšani za ugodnosti sredstev EU, če bi se proti njihovi vladi uporabile sankcije; meni, da ta določba doslej ni bila učinkovita, in poudarja pomen uporabe pristopa pametnega pogojevanja, da upravičenci zaradi ukrepov svoje vlade ne bi bili kaznovani; poziva Komisijo, naj v skladu z namerami, ki jih je izrazila v političnih smernicah, predlaga

specifične ukrepe, da bodo lahko lokalni in regionalni organi, civilna družba in drugi upravičenci še naprej prejemali sredstva Unije v primerih, ko nacionalne vlade kršijo načelo pravne države, ne da bi pri tem oslabili uporabo uredbe in da bi ohranili obveznosti držav članic, da izplačujejo sredstva v skladu s pravom Unije;

Dolgoročen proračun, ki vključuje cilje politike Unije

78. poudarja, da dolgoročni proračun, ki bo v celoti usklajen s strateškimi cilji Unije, zahteva, da se ključni cilji vključijo v proračun prek sklopa horizontalnih načel, ki temeljijo na izkušnjah iz sedanjega večletnega finančnega okvira in mehanizma za okrevanje in odpornost;

79. opozarja, da izvajanje horizontalnih načel ne bi smelo povzročiti prevelikega upravnega bremena za upravičence in bi moralo potekati v skladu z načelom sorazmernosti; poziva k inovativnim rešitvam in uporabi orodij za avtomatizirano poročanje, vključno z umetno inteligenco, da bi dosegli učinkovitejše zbiranje podatkov;

80. zato poudarja, da je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru zagotoviti, da bodo programi porabe na splošno sledili podnebnim ciljem in ciljem biotske raznovrstnosti, spodbujali in varovali pravice in enake možnosti za vse, vključno z enakostjo spolov, podpirali konkurenčnost in okrepili pripravljenost Unije na grožnje;

81. poudarja, da je učinkovito vključevanje najbolje doseči z naborom ukrepov, predvsem z oblikovanjem politik ter snovanjem projektov in predpisov, temeljitimi ocenami učinka in zanesljivim spremljanjem porabe, v posebnih primerih pa tudi s cilji porabe, ki temeljijo na ustreznih in dostopnih podatkih; pozdravlja znatne izboljšave pri poročanju o smotrnosti v sedanjem večletnem finančnem okviru, ki omogočajo veliko boljši nadzor nad učinkom porabe EU, in poziva, naj se to v naslednjem programskem obdobju dodatno razvije;

82. pozdravlja razvoj metodologije za spremljanje porabe na podlagi spola in meni, da bi bilo treba pridobljene izkušnje, zlasti glede zbiranja podatkov, razčlenjenih po spolu, spremljanja izvajanja, učinka in upravnega bremena, uporabiti v naslednjem večletnem finančnem okviru, da bi izboljšali metodologijo; poziva Komisijo, naj preuči izvedljivost upoštevanja vidika spola pri pripravi proračuna v naslednjem večletnem finančnem okviru; hkrati poudarja, da je treba znatno izboljšati metodologije vključevanja podnebja in biotske raznovrstnosti, da bi prešli k merjenju učinka;

83. obžaluje, da Komisija ni sistematično izvedla temeljitih ocen učinka, vključno z ocenami učinka na enakost spolov, za vso zakonodajo, ki vključuje porabo prek proračuna, in vztraja, da je treba to spremeniti;

84. je zadovoljen, da naj bi bil cilj 30-odstotnega vključevanja podnebnih ukrepov v sedanjem večletnem finančnem okviru presežen; vendar

obžaluje, da Unija ni na dobri poti, da bi dosegla 10-odstotni cilj za leto 2026 glede odhodkov, povezanih z biotsko raznovrstnostjo; vztraja, da so bili cilji iz medinstitucionalnega sporazuma kljub temu glavni dejavnik pri spodbujanju porabe za podnebje in biotsko raznovrstnost; poziva Komisijo, naj uskladi cilje porabe, ki pozitivno prispevajo k podnebju in biotski raznovrstnosti, s političnimi ambicijami Unije na tem področju, pri čemer naj upošteva naložbene potrebe za te politične ambicije;

85. poleg tega poudarja, da bi bilo treba proračun Unije izvrševati v skladu s členom 33(2) finančne uredbe in zato ne bi smel bistveno ogroziti[1] zastavljenih ciljev ter bi moral spoštovati veljavne delovne in zaposlitvene pogoje ter upoštevati načelo enakosti spolov;

86. pozdravlja, da se je Komisija zavezala, da bo z naslednjim večletnim finančnim okvirom postopoma odpravila vse subvencije za fosilna goriva in okolju škodljive subvencije; pričakuje, da bo Komisija svoj načrtovani časovni načrt na tem področju predložila kot del predloga za naslednji večletni finančni okvir;

Dolgoročen proračun z učinkovitim upravljanjem v korist Evropejcev

87. poudarja, da morajo politike Unije temeljiti na dobro delujoči upravi; vztraja, da je treba za čas po letu 2027 že na začetku dodeliti dovolj finančnih in kadrovskih virov, da bodo lahko institucije, organi, decentralizirane agencije Unije in Evropsko javno tožilstvo zagotovili uspešno in učinkovito oblikovanje, kvalitetno izvajanje in izvrševanje politik, zagotovili tehnično pomoč, še naprej privabljali najboljše ljudi iz vseh držav članic, s čimer bi zagotovili geografsko uravnoteženost, in imeli manevrski prostor za prilagajanje spreminjajočim se okoliščinam;

88. obžaluje, da je bila sposobnost Unije za učinkovito izvajanje politike in zaščito njenih finančnih interesov v sedanjem večletnem finančnem okviru oslabljena zaradi preobremenjenih upravnih virov in dogmatske uporabe politike stabilnega zaposlovanja kljub vse večjim zahtevam in odgovornostim; opozarja, na primer, da ni dovolj osebja za ustrezno izvajanje in izvrševanje aktov o digitalnih

---

[1] Člen 9 Uredbe (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088 (UL L 198, 22.6.2020, str. 13, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj).

storitvah[1] in digitalnih trgih[2], kar zmanjšuje učinkovitost zakonodaje, in da vedno znova prihaja do prerazporeditev iz programov v decentralizirane agencije za zapolnjevanje kadrovskih potreb. vztraja, da je treba število zaposlenih določiti na podlagi objektivne ocene potreb v času priprave in končnega sprejetja zakonodaje ter da bi bilo treba to število upoštevati že od samega začetka pri načrtovanju upravnih odhodkov;

89. poudarja, da si je Komisija do neke mere prizadevala zaobiti lastno stabilno kadrovsko politiko s povečanjem števila osebja, povezanega s programi in zmogljivostmi, ki zato ni zajeto v zgornji meji upravne porabe; vendar poudarja, da tak pristop le prikriva težavo in lahko na koncu spodkoplje operativno zmogljivost programov; zato vztraja, da dodatne obveznosti zahtevajo upravne odhodke in ne smejo zmanjšati sredstev za programe;

90. poudarja, da lahko vnaprejšnje naložbe v varno in interoperabilno informacijsko infrastrukturo in zmogljivosti za podatkovno rudarjenje ustvarijo tudi dolgoročnejše prihranke pri stroških ter močno izboljšajo izvajanje politik in spremljanje porabe;

91. se zaveda, da je visoka inflacija zaradi odsotnosti popravnega mehanizma v sedanjem večletnem finančnem okviru povzročila znatno povečanje zakonsko predpisanih stroškov, zaradi česar je bilo treba obsežno uporabljati posebne instrumente, da bi pokrili primanjkljaj; obžaluje, da se je Svet odločil, da ne bo upošteval predloga Komisije o zvišanju zgornje meje za upravne odhodke pri reviziji večletnega finančnega okvira, s čimer je dodatno ogrozil posebne instrumente;

Dolgoročen proračun, ki je preprostejši in preglednejši

92. poudarja, da mora biti naslednji večletni finančni okvir zasnovan tako, da bo poenostavil življenje vseh upravičencev, tako da bo zmanjšal nepotrebno birokracijo; poudarja, da bo za poenostavitev potrebna uskladitev pravil in zahtev glede poročanja, kjer je to mogoče, ter po potrebi zagotavljanje skladnosti med veljavnimi pravili na evropski, nacionalni in regionalni ravni; v zvezi s tem poudarja, da sta potrebna resnična, uporabniku prijazna enotna vstopna točka za financiranje EU in poenostavljen postopek prijave, zasnovan v posvetovanju z ustreznimi deležniki; poleg tega poudarja,

---

1 Uredba (EU) 2022/2065 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. oktobra 2022 o enotnem trgu digitalnih storitev in spremembi Direktive 2000/31/ES (Akt o digitalnih storitvah) (UL L 277, 27.10.2022, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

2 Uredba (EU) 2022/1925 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. septembra 2022 o tekmovalnih in pravičnih trgih v digitalnem sektorju ter spremembi direktiv (EU) 2019/1937 in (EU) 2020/1828 (akt o digitalnih trgih) (UL L 265, 12.10.2022, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

da je treba naslednji večletni finančni okvir izvrševati čim bližje ljudem;

93. poziva k resnični poenostavitvi v primerih prekrivanja ciljev, različnih meril za upravičenost in različnih pravil, ki urejajo horizontalne določbe, ki bi morale biti enotne v vseh programih; meni, da mora ocena, katere programe porabe bi bilo treba vključiti v naslednji večletni finančni okvir, temeljiti na zgoraj navedenih vidikih, potrebi po osredotočanju porabe na jasno opredeljene cilje politike z jasno evropsko dodano vrednostjo in na logiki posredovanja politike vsakega programa; poudarja, da zmanjšanje števila programov ni samo sebi namen;

94. poudarja, da poenostavitev ne more pomeniti več manevrskega prostora za Komisijo brez potrebnega sistema zavor in ravnovesij, zato jo je treba doseči ob polnem spoštovanju institucionalnega ravnovesja, predvidenega v Pogodbah;

95. vztraja, da poenostavitev ne sme škodovati kakovosti zasnove in izvajanja programov ter da mora biti zato preprostejši proračun tudi preglednejši proračun, ki omogoča večjo odgovornost, nadzor in pregled nad porabo in zmanjšuje tveganje dvojnega financiranja, zlorabe in goljufij; poudarja, da je treba vsako zmanjšanje programov izravnati z veliko podrobnejšo razčlenitvijo proračuna po proračunskih vrsticah, v nasprotju z nekaterimi združitvami programov v sedanjem večletnem finančnem okviru, kot je Instrument za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa (NDICI – Globalna Evropa), kar je primer, ki mu ne bi smeli slediti; zato poziva k dovolj podrobni razčlenitvi po proračunskih vrsticah, da se proračunskemu organu omogoči ustrezna odgovornost in zagotovi smiselno odločanje v letnem proračunskem postopku in med izvrševanjem proračuna;

96. opozarja, da je preglednost bistvena za ohranitev zaupanja državljanov ter da goljufije in zlorabe sredstev zelo škodujejo temu zaupanju; zato poudarja, da mora biti Parlament sposoben nadzorovati porabo in oceniti, ali se lahko podeli razrešnica; vztraja, da ustrezna odgovornost zahteva zanesljivo revizijo vseh proračunskih odhodkov na podlagi uporabe enotne revizijske sledi; poziva Komisijo, naj v vseh instrumentih financiranja večletnega finančnega okvira po letu 2027 vzpostavi usklajene in učinkovite mehanizme za boj proti goljufijam, ki bodo zagotavljali zaščito proračuna Unije;

97. ponavlja svoje dolgoletno stališče, da bi moral biti za vso porabo na ravni EU pristojen proračunski organ, s čimer bi se zagotovili preglednost, demokratični nadzor in zaščita finančnih interesov Unije; zato poziva k popolni vključitvi (delno) zunajproračunskih instrumentov, kot so Socialni sklad za podnebje, sklad za inovacije in sklad za modernizacijo, ali njihovih naslednikov v proračun;

Dolgoročen proračun, ki je prožnejši in bolj odziven na krize in pretrese

98. poudarja, da večletni finančni okvir tradicionalno ni bil zasnovan z logiko odzivanja na krize ali logiko prožnosti, temveč je bil zasnovan predvsem za zagotavljanje srednjeročne predvidljivosti naložb; poudarja, da v hitro spreminjajočih se političnih, varnostnih, gospodarskih in socialnih razmerah takšnega pristopa ni več mogoče ohraniti; vztraja, da je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru zagotoviti zadostne zmogljivosti za odzivanje na krize;

99. poudarja, da sedanji večletni finančni okvir zaznamujeta pomanjkanje prožnosti in nezmožnost prilagajanja spreminjajočim se prednostnim nalogam pri porabi; meni, da je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru vzpostaviti boljše ravnovesje med predvidljivostjo naložb in prožnostjo, da se prilagodi osredotočenost porabe; poudarja, da je za porabo na nekaterih področjih potrebna večja stabilnost kot na drugih področjih, na katerih je prožnost dragocenejša; poudarja, da ponavljajoče se prerazporeditve niso izvedljiv način za financiranje prednostnih nalog Unije, saj škodujejo naložbam in ogrožajo doseganje dogovorjenih ciljev politike;

100. meni, da bi morali programi porabe, čeprav se velik del sredstev vnaprej dodeli ciljem, ohraniti znatno vgrajeno rezervo za prožnost, o dodelitvi sredstev za posebne cilje politike pa bi moral odločati proračunski organ; ugotavlja, da rezerva za nove izzive in prednostne naloge instrumenta NDICI – Globalna Evropa zagotavlja model za tako rezervo za prožnost, vendar se proces odločanja za njeno uporabo ne sme ponoviti v prihodnjem večletnem finančnem okviru; poudarja, da bi morala imeti sozakonodajalca večje in učinkovitejše nadzorne pristojnosti pri določanju političnih prednostnih nalog in ciljev ter da je treba proračun podrobno razčleniti, da bi proračunski organ lahko sprejemal smiselne in informirane odločitve;

101. poudarja, da mora imeti večletni finančni okvir zadostne razlike do zgornje meje v vsakem razdelku, da se zagotovi upoštevanje novih instrumentov ali ciljev porabe, dogovorjenih v programskem obdobju, ne da bi se zmanjšalo financiranje za druge cilje politike in dolgoročne strateške cilje ali ogrozila zmogljivost za odzivanje na krize;

102. poudarja, da možnost proračunskih prerazporeditev v skladu s finančno uredbo že omogoča prožnost za prilagajanje spreminjajočim se potrebam glede porabe med izvrševanjem proračuna; poudarja, da ima Komisija v skladu z veljavnimi pravili veliko svobode pri prerazporeditvi znatnih zneskov med področji politike brez odobritve proračunskega organa, kar omejuje pregled in nadzor; zato poziva k spremembi pravil, da bi poleg najvišjega odstotka na proračunsko vrstico uvedli tudi najvišji znesek za prerazporeditve brez odobritve; meni, da bi bil lahko za prerazporeditve iz institucij Unije, ki niso Komisija, ki bi jim Parlament ali Svet lahko z ustrezno utemeljitvijo

nasprotoval, prag, pod katerim bi bile te prerazporeditve izvzete iz tega postopka, koristen poenostavitveni ukrep;

103. opozarja, da je sedanji večletni finančni okvir še bolj obremenjen zaradi visoke stopnje inflacije v razmerah, ko se za cene iz leta 2018 uporablja 2-odstotni letni deflator, s čimer se je zmanjšala realna vrednost proračuna ter omejila njegova operativna in upravna zmogljivost; zato meni, da bi moral prihodnji proračun imeti zadostno zmogljivost odzivanja, da se bo lahko prilagodil inflacijskim šokom;

104. poziva h koreniti reformi obstoječih posebnih instrumentov, da bi okrepili zmogljivosti za odzivanje na krize in zagotovili učinkovit in hiter odziv s hitrejšo mobilizacijo; poudarja, da so sedanji instrumenti premajhni in pretirano togi, pri čemer jih je več dejansko ločenih glede na vrsto krize; poudarja, da bo okrepljena zmogljivost odzivanja na krize zagotovila, da se sredstva kohezijske politike ne bodo uporabljala v ta namen in jih bo zato mogoče uporabiti za predvidene naložbene cilje;

105. meni, da bi moral večletni finančni okvir za obdobje po letu 2027 vključevati le dva posebna instrumenta, in sicer enega, namenjenega zagotavljanju solidarnosti v primeru naravnih nesreč (naslednik obstoječe rezerve za evropsko solidarnost), in enega za splošno odzivanje na krize ter za odzivanje na vse nepredvidene potrebe in nastajajoče prednostne naloge, tudi kadar zneski v posebnem instrumentu za naravne nesreče ne zadostujejo (naslednik instrumenta prilagodljivosti); vztraja, da bi bilo treba oba posebna instrumenta ustrezno financirati že od samega začetka in omogočiti, da se neporabljeni zneski neomejeno prenesejo v obdobju večletnega finančnega okvira; meni, da se lahko vsi drugi posebni instrumenti likvidirajo ali vključijo v oba posebna instrumenta ali v obstoječe programe;

106. poziva, naj se prihodnji instrument prilagodljivosti v veliki meri dodeli v začetni fazi in naj se nato financira iz več dodatnih virov financiranja: neporabljenih razlik do zgornje meje iz prejšnjih let (kot pri sedanjem enotnem instrumentu za rezervo), letnega presežka iz prejšnjega leta, mehanizma, ki temelji na globah, po vzoru obstoječega člena 5 uredbe o večletnem finančnem okviru, vrnjenih sredstev iz finančnih instrumentov in sproščenih odobritev; poudarja, da bi moral biti naslednji večletni finančni okvir zasnovan tako, da za kritje odplačil dolga ne bi bili potrebni prihodnji posebni instrumenti;

107. poudarja, da bi bilo treba za ponovno uporabo presežka, vrnjenih sredstev iz finančnih instrumentov in presežnih rezervacij ter sprostitev obveznosti spremeniti finančno uredbo;

108. poudarja, da bi imel proračun z zadostnimi vnaprejšnjimi sredstvi in takšnimi ureditvami za ponovno uporabo neporabljenih sredstev veliko večjo zmogljivost odzivanja, ne da bi to vplivalo na predvidljivost nacionalnih prispevkov na podlagi BND; vztraja, da je

za večletni finančni okvir z večjo prožnostjo in zmožnostjo odzivanja manj verjetno, da bo potrebna obsežna vmesna revizija;

Dolgoročen proračun, ki je bolj usmerjen k rezultatom

109. poudarja, da je za čim večji učinek nujno, da se poraba v naslednjem večletnem finančnem okviru veliko bolj uskladi s strateškimi cilji politike Unije in bolje uskladi s porabo na nacionalni ravni; poudarja, da je posvetovanje z regionalnimi in lokalnimi organi bistveno za lažji dostop do financiranja in zagotovitev, da podpora Unije ustreza dejanskim potrebam končnih prejemnikov in ljudem prinaša oprijemljive koristi; poudarja pomen tehnične pomoči izvajalskim organom, da bi pomagali zagotoviti pravočasno izvajanje, dodatnost naložb in s tem največji učinek;

110. poudarja, da Komisija predvideva „nov, varčen usmerjevalni mehanizem“, namenjen krepitvi povezave med splošnim usklajevanjem politik in proračunom EU, da bi podprla učinkovito usklajevanje med porabo Unije in nacionalno porabo; vztraja, da mora Parlament polnopravno sodelovati pri odločanju v okviru vseh usklajevalnih ali usmerjevalnih mehanizmov;

111. meni, da je mehanizem za okrevanje in odpornost s poudarkom na uspešnosti in povezavah med reformami in naložbami ter proračunsko podporo pomagal spodbuditi nacionalne naložbe in reforme, ki sicer ne bi bile izvedene;

112. poudarja, da lahko mehanizem za okrevanje in odpornost prispeva k zagotavljanju porabe Unije v okviru deljenega upravljanja; vendar želi spomniti, da je bil dogovor o mehanizmu za okrevanje in odpornost sklenjen v zelo posebnih okoliščinah pandemije COVID-19, zato ga ni mogoče v celoti posnemati za prihodnje naložbene programe;

113. poudarja, da mora poraba v okviru deljenega upravljanja v naslednjem večletnem finančnem okviru zajemati regionalne in lokalne organe ter vse ustrezne deležnike od zasnove do izvajanja prek lokalnega pristopa upravljanja na več ravneh in v skladu z izboljšanim načelom partnerstva, zagotoviti čezmejno evropsko razsežnost naložbenih projektov ter se osredotočiti na rezultate in učinek namesto na izložke, in sicer tako da se določijo merljivi kazalniki uspešnosti, zagotovi razpoložljivost ustreznih podatkov ter prispeva k zasnovi in prilagoditvi programov;

114. poudarja, da mora biti z zasnovo porabe v okviru deljenega upravljanja v naslednjem večletnem finančnem okviru zaščitena vloga Parlamenta kot zakonodajalca, proračunskega organa in organa za podelitev razrešnice ter pri zagotavljanju odgovornosti izvršilne oblasti, pri čemer je treba vzpostaviti stroge mehanizme odgovornosti in zagotoviti popolno preglednost v zvezi s končnimi prejemniki ali skupinami prejemnikov sredstev iz proračuna Unije, in

sicer z interoperabilnim sistemom, ki omogoča učinkovito spremljanje denarnih tokov in napredka projektov;

115. meni, da pristop „en nacionalni načrt na državo članico“, ki ga je predvidela Komisija, ni v skladu z zgoraj navedenimi načeli in ne more biti podlaga za porabo v okviru deljenega upravljanja po letu 2027; v zvezi s tem opozarja, da mora Unija v skladu s členom 175 PDEU zagotoviti podporo prek instrumentov za kmetijske, regionalne in socialne izdatke;

Dolgoročen proračun, ki trajnostno upravlja obveznosti

116. želi spomniti, da Parlament odločno nasprotuje temu, da se za odplačilo stroškov izposojanja v okviru instrumenta NextGenerationEU določi zgornja meja v razdelku večletnega finančnega okvira, ker za te stroške veljajo tržni pogoji, na katere vplivajo zunanji dejavniki in so zato sami po sebi nestanovitni, in ker je odplačilo stroškov izposojanja nediskrecijska pravna obveznost; poudarja, da je uvedba novih virov lastnih sredstev potrebna tudi za preprečitev, da bi prihodnje generacije nosile breme preteklih dolgov;

117. obžaluje, da je v okviru obstoječe strukture in kljub skupni izjavi treh institucij v okviru sporazuma o večletnem finančnem okviru za leto 2020, v skladu s katero je cilj odhodkov za kritje stroškov financiranja instrumenta NextGenerationEU „ne zmanjšati programov in sredstev“, financiranje ključnih programov Unije in sredstev, ki so na voljo za posebne instrumente, tudi po reviziji večletnega finančnega okvira dejansko tekmovalo z odplačevanjem stroškov izposojanja v okviru instrumenta NextGenerationEU zaradi visoke inflacije in naraščajočih obrestnih mer; opozarja, da je bil pritisk na proračun zaradi stroškov izposojanja v okviru instrumenta NextGenerationEU ključni dejavnik pri zmanjšanju sredstev za vodilne programe pri reviziji večletnega finančnega okvira;

118. poudarja, da je bilo do zdaj iz proračuna Unije treba odplačati le obresti, povezane z instrumentom NextGenerationEU, in da bo treba od leta 2028 iz proračuna odplačati tudi glavnico; poudarja, da naj bi po navedbah Komisije skupni stroški za odplačilo glavnice in obresti v okviru instrumenta NextGenerationEU od leta 2028 znašali približno 25–30 milijard EUR letno, kar je 15-20 % proračuna za leto 2025;

119. se zaveda, da bodo stroški izposojanja v okviru instrumenta NextGenerationEU v naslednjem večletnem finančnem okviru sicer stabilnejši, saj bodo obveznice že izdane, vendar bo natančen način odplačevanja vplival na raven obresti in s tem na stopnjo nestanovitnosti; zato vztraja, da je treba vse stroške, povezane z najemanjem posojil, ki se financirajo iz proračuna Unije ali proračunskega „manevrskega prostora“, obravnavati ločeno od odobritev za programe EU v strukturi večletnega finančnega okvira;

120. v zvezi s tem opozarja na vse večje zahteve, da bi proračun Unije služil kot jamstvo za nujno podporo Unije v obliki makrofinančne pomoči in s tem povezana tveganja; poudarja, da proračun Unije v primeru neplačila ali umika nacionalnih jamstev na koncu jamči za vsa posojila za makrofinančno pomoč in zato nosi znatne in nepredvidljive pogojne obveznosti, zlasti v zvezi z Ukrajino;

121. zato poziva Komisijo, naj oblikuje trdno in trajno arhitekturo, ki bo omogočala trajnostno upravljanje vseh nediskrecijskih stroškov in obveznosti, pri čemer naj v celoti ohrani programe Unije ter prožnost in zmogljivost proračuna za odzivanje;

Dolgoročen proračun, ki ima dovolj sredstev in se trajnostno financira

122. poudarja, da bodo, kot je opisano zgoraj, proračunske potrebe po letu 2027 znatno višje od zneskov, dodeljenih večletnemu finančnemu okviru za obdobje 2021–2027, ter da bodo poleg tega morale kriti stroške izposojanja in odplačilo dolga; zato vztraja, da je treba v naslednjem večletnem finančnem okviru v primerjavi z obdobjem 2021–2027 zagotoviti znatno več sredstev, da bi se oddaljili od ravni 1 % BND, s katero se je Unija v preteklosti sama omejevala, kar ji je preprečilo, da bi uresničila svoje ambicije, in ji onemogočilo, da bi se odzivala na krize in se prilagajala nastajajočim potrebam;

123. meni, da bi bilo treba preučiti vse instrumente in orodja, da bi Uniji zagotovili ta sredstva v skladu z njenimi prednostnimi nalogami in opredeljenimi potrebami; v zvezi s tem meni, da je skupno izposojanje z izdajo obveznic EU izvedljiva možnost, da se Uniji zagotovijo zadostna sredstva za odzivanje na hude krize na ravni Unije, kot je sedanja kriza na področju varnosti in obrambe;

124. ponovno poudarja, da so za proračun Unije potrebni trajnostni in odporni prihodki; opozarja na pravno zavezujoč časovni načrt za uvedbo novih virov lastnih sredstev v okviru medinstitucionalnega sporazuma, s katerim so se Parlament, Svet in Komisija zavezali, da bodo uvedli dovolj novih virov lastnih sredstev, da bi pokrili vsaj odplačilo dolga instrumenta NextGenerationEU; poudarja, da bi moral biti nabor novih virov lastnih sredstev na splošno pravičen, povezan s širšimi cilji politike Unije ter dogovorjen pravočasno in v zadostnem obsegu, da bi zadostil povečanim proračunskim potrebam;

125. želi spomniti na svojo podporo spremenjenemu predlogu Komisije o sistemu virov lastnih sredstev; je zelo zaskrbljen, ker v Svetu glede sistema virov lastnih sredstev ni nikakršnega napredka; poziva Svet, naj ta predlog čim prej sprejme; poziva Komisijo, naj stori vse, kar je v njeni moči, da bi podprla postopek sprejetja;

126. poleg tega poziva Komisijo, naj si še naprej prizadeva za iskanje dodatnih inovativnih in pristnih novih virov lastnih sredstev ter drugih virov prihodkov poleg tistih, ki so določeni v medinstitucionalnem sporazumu; poudarja, da novi viri lastnih sredstev niso bistveni zgolj za odplačevanje posojil v okviru instrumenta NextGenerationEU, temveč tudi, da se zagotovi opremljenost Unije za kritje večjih potreb po porabi;

127. poziva Komisijo, naj oblikuje posodobljen proračun s ponovno osredotočenostjo na porabo, ki bo temeljil na potrebi po pravičnosti, večji poenostavitvi, manjšem upravnem bremenu in večji preglednosti, tudi na strani prihodkov; poudarja, da obstoječi rabati in popravki samodejno prenehajo veljati ob koncu sedanjega večletnega finančnega okvira;

128. pozdravlja odločitev iz prenovitve finančne uredbe, da se kot negativni prihodek obravnavajo vse obresti ali drugi stroški, dolgovani tretji osebi v zvezi z zneski glob, drugih kazni ali sankcij, ki jih Sodišče Evropske unije razveljavi ali zniža; opozarja, da bo ta rešitev prenehala veljati 31. decembra 2027; poziva Komisijo, naj predlaga dokončno rešitev za naslednji večletni finančni okvir, s katero bi dosegli isti cilj, da se prepreči kakršen koli vpliv na odhodkovno stran proračuna;

Dolgoročen proračun, ki temelji na tesnem medinstitucionalnem sodelovanju

129. poudarja, da namerava Parlament v celoti izvajati svoje pristojnosti, ki jih ima kot zakonodajalec, proračunski organ in organ za podelitev razrešnice v skladu s Pogodbama;

130. želi spomniti, da je zahteva po tesnem medinstitucionalnem sodelovanju med Komisijo, Svetom in Parlamentom od zgodnjih faz zasnove do končnega sprejetja večletnega finančnega okvira zapisana v Pogodbah in podrobneje opredeljena v medinstitucionalnem sporazumu;

131. poudarja zavezo Parlamenta, da bo v celoti odigral svojo vlogo v celotnem procesu; meni, da bi moral biti večletni finančni okvir zasnovan od spodaj navzgor in temeljiti na obsežnem sodelovanju deležnikov; poleg tega poudarja, da je v pripravah na predloge glede večletnega finančnega okvira potreben strateški dialog med tremi institucijami;

132. poziva Komisijo, naj že od samega začetka predstavi praktične ureditve za sodelovanje in pristna pogajanja; zlasti poudarja, kako pomembno je sklicati seje treh predsednikov v skladu s členom 324 PDEU, kadar koli lahko pripomorejo k napredku, in vztraja, naj Komisija ukrepa, kadar Parlament zahteva takšne seje; opozarja Komisijo na njeno obveznost, da Parlamentu enako kot Svetu, torej vejama proračunskega organa in sozakonodajalcema, zagotavlja

informacije o temeljnih aktih, povezanih z večletnim finančnim okvirom;

133. opozarja, da medinstitucionalni sporazum izrecno določa, da si Parlament, Svet in Komisija prizadevajo določiti posebne ureditve za sodelovanje in dialog; poudarja, da so določbe o sodelovanju iz medinstitucionalnega sporazuma, vključno z rednimi srečanji med Parlamentom in Svetom, najmanj, kar je potrebno, in da je to veliko premalo za uveljavitev načela iz člena 312(5) PDEU, da se sprejme „vsak ukrep, potreben za lažje sprejetje novega večletnega finančnega okvira“; zato poziva naslednja predsedstva Sveta, naj spoštujejo ne le črko, temveč tudi duh Pogodb;

134. opozarja, da je prišlo zaradi poznega sprejetja uredbe o večletnem finančnem okviru in povezane zakonodaje za obdobji 2014–2020 in 2021–2027 do občutnih zamud in težav, to pa je oviralo pravilno izvajanje programov EU; zato vztraja, da si je treba po najboljših močeh prizadevati za pravočasno sprejetje prihodnjega zakonodajnega svežnja večletnega finančnega okvira;

135. pričakuje, da bo Komisija kot del svežnja predlogov večletnega finančnega okvira predložila nov medinstitucionalni sporazum v skladu z dejanskim stanjem novega proračuna, tudi v zvezi z upravljanjem pogojnih obveznosti; poudarja, da bi morale spremembe finančne uredbe, potrebne za uskladitev z novim večletnim finančnim okvirom, začeti veljati hkrati z uredbo o večletnem finančnem okviru;

°

° °

136. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.